

Till
Utrikesdepartementet
Enheten för internationell handelspolitik och
EU:s inre marknad

YTTRANDE

Datum
2022-12-08

Vår referens/våra referenser
Thomas Göransson

Unionens remissvar över Europeiska kommissionens förslag till förordning om förbud mot produkter som producerats under tvångsarbete (UD2022/14873)

Unionen har beretts tillfälle att yttra sig över Europeiska kommissionens förslag till förordning om förbud mot produkter som producerats under tvångsarbete (UD2022/14873). Unionen lämnar kommentarer och synpunkter på de delar i förslaget som är av särskilt intresse för Unionen.

Sammanfattning

Unionen välkomnar att det för första gången presenterats ett lagförslag som ger EU och medlemsländerna ett verktyg att förbjuda produkter tillverkade genom tvångsarbete. Tillsammans med andra regelverk, så som det förslagna direktivet om företagens aktsamhetsplikt (CSDD), kan förutsättningar skapas för bättre efterlevnad av fackliga och mänskliga rättigheter.

Unionen anser att förslaget;

- har en bra, riskbaserad och bred ansats,
- kommer kräva att nationella myndigheter får tillräckliga resurser,
- uttryckligen bör lyfta fram fackförbundens roll och kunskap,
- bör slå fast mer harmoniserade sanktioner,
- inte får medföra några inskränkningar i föreningsrättsliga frågor eller ifråga om fackens roll,
- måste bli samstämmigt med relevanta EU-regelverk och förslagets relation till relevanta regelverk måste klargöras,
- borde ha föregåtts av en konsekvensbedömning för att säkra kvaliteten på och legitimiteten för EU:s lagstiftning.

Unionen konstaterar att förslaget kommer samverka med det förslagna direktivet om företagens aktsamhetsplikt och är öppen för att förordningen utformas i en riktning som stärker företagets ansvar.

Förordningsförslaget

Det är oacceptabelt att det fortfarande finns närmare 30 miljoner personer som är utsatta för tvångsarbete. Unionen **välkomnar att det för första gången presenterats ett lagförslag som ger EU och medlemsländerna ett verktyg att förbjuda produkter tillverkade med tvångsarbete.**

Tillsammans med andra regelverk, så som det förslagna direktivet om företagens aktsamhetsplikt (CSDD), kan förslaget, om det blir verklighet, skapa förutsättningar för att främja ökad respekt för fackliga och övriga mänskliga rättigheter på den globala arbetsmarknaden. Genom detta förslag tar vi oss ytterligare ett steg närmare visionen om ett socialt hållbart EU och en sundare inre marknad i EU.

Förslagets riskbaserade och breda ansats där inga sektorer eller ekonomiska aktörer i värdekedjan utesluts är välkommen. Samtidigt kan konstateras att ansvaret som vilar på företagen är begränsat då bevisbördan läggs på ansvariga myndigheter. Det är därför av **vikt att medlemsstaterna i tillämpningen av regelverket säkerställer en resurstillsättning som gör lagen kraftfull.** Unionen konstaterar att förslaget kommer samverka med företagens ansvar och är öppen för att förordningen utformas i en riktning som stärker företagens ansvar. I detta sammanhang bör uppmärksammas att CSDD inte omfattar alla aktörer och företag.

Föreningsrätten och rätten till kollektiva förhandlingar är viktiga förutsättningar för att identifiera och komma åt brott mot mänskliga rättigheter. Unionen ser därför **positivt på att fackförbund**, även om de inte uttryckligen omnämns i själva lagförslaget, **ges möjlighet att inkomma med information till myndigheterna** om man bedömer att produkter som framställts med tvångsarbete placeras eller tillgängliggörs på den inre marknaden. Det är också positivt att kommissionen avser att kunna involvera civila samhället i sitt internationella samarbete för att främja regelverkets tillämpning globalt. Givet fackförbundens särskilda uppdrag och roll har de möjlighet att bidra i företagens arbete för att säkerställa mänskliga rättigheter i arbetslivet. **Unionen anser därmed att förordningen uttryckligen bör lyfta fram fackförbundens roll och kunskap ifråga om tvångsarbete.** Det är också önskvärt att parterna på EU- och nationell nivå på lämpligt sätt kan involveras i det föreslagna nätverket mellan kommissionen och de ansvariga nationella myndigheterna.

Det är **positivt att medlemsländerna måste införa påföljder vid överträdelse** av beslut om att stoppa tillhandahållandet av varor i EU. Men då förslaget lämnar till medlemsstaterna att närmare definiera formerna för sanktioner finns en uppenbar risk att medlemsländer fastställer olika sanktioner vilket riskerar att motverka förslagets syfte att skapa en jämn spelplan i EU, vilket också förstärks av att motsvarande olikheter kan väntas i fråga om sanktioner för överträdelse mot CSDD. Unionen anser därför att **mer harmoniserade sanktionsbestämmelser behövs och att upprepade överträdelser bör utgöra en försvårande omständighet.**

Även om förslaget inte bedöms få några direkta konsekvenser för den svenska arbetsmarknadsmodellen, är det **viktigt att säkerställa att det slutliga förslaget inte**

medför några inskränkningar i föreningsrättsliga frågor eller ifråga om fackens roll på den svenska arbetsmarknaden. Vad gäller förslaget om att ansvariga nationella tillsynsmyndigheter ska jobba nära nationella arbetsinspektörer anser Unionen att **regeringen i förhandlingen tidigt och tydligt bör utreda vilka myndigheter som kan tänkas pekas ut som ansvariga myndigheter för förordningens efterlevnad.** Förutom ansvariga marknadskontrollmyndigheter kan detta bl.a. röra Arbetsmiljöverkets roll och uppdrag liksom Institutet för mänskliga rättigheter.

Det är **positivt att definitionen av tvångsarbete tar sin utgångspunkt i den sedan länge befintliga definitionen i ILO:s konvention (nr 29) om tvångsarbete.**

För att säkra ett heltäckande regelverk kan det behöva **klargöras huruvida transport av slutliga produkter omfattas av förordningens förbud.**

Det är viktigt att lagen blir **samstämmig med men undviker överlappningar med befintliga och föreslagna regelverk**, så som direktivförslaget om tillbörlig akt-samhet för företag i fråga om hållbarhet (CSDD) och direktivet om hållbarhetsrap-portering (CSRD). Då förslaget om tvångsarbete är i formen av en förordning (som blir direkt tillämplig i medlemsländerna) är det ur lagstiftningsperspektiv viktigt att bevaka tydlighet och förutsägbarhet i förhållande till CSDD och CSRD som är direktiv som ska implementeras i svensk rätt.

En **viktig fråga att analysera är hur förslaget närmare förhåller sig till EU-direktiven om offentlig upphandling.** Med tanke på den mycket omfattande andelen offentliga kontrakt så är det av stor vikt att regelverken blir tydliga och förut-sägbara så att offentliga medel inte används för produkttillverkade med tvångsar-bete. Bl.a. följer av det allmänna upphandlingsdirektivet att medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att ekonomiska aktörer vid fullgörande av offentliga kontrakt iakttar de tillämpliga miljö-, sociala och arbetsrättsliga skyldig-heter som fastställts i unionsrätten, nationell rätt, kollektivavtal eller i internation-ella miljö-, sociala och arbetsrättsliga bestämmelser, däribland ILO-konvention nr 105 om avskaffande av tvångsarbete. Kommissionen har mandat att justera listan över vilka bestämmelser som ska finnas med, detta genom att anta delegerade ak-ter.

Vidare bör förslaget och skyldigheterna **analyseras inom ramen för förhand-lingen om förslaget till nytt krisinstrument för den inre marknaden** och hur dessa regelverk ska förhålla sig till varandra.

I sammanhanget anser Unionen också att förslagets **koppling till rättsakten om digitala tjänster (DSA)** - som bl.a. ställer krav på digitala mellanhänder, så som e-marknadsplatser, att bekämpa olagligt innehåll online, inklusive olagliga varor och tjänster – **behöver klargöras**, särskilt i fråga om mellanhänderna.

Det är principiellt problematiskt att EU-kommissionen, trots motiveringen att kam-pen mot tvångsarbete är brådskande och en fråga om mänskliga rättigheter, inte gjort en konsekvensbedömning. Unionen anser det vara **viktigt att lagförslag**

föregås av konsekvensbedömning för att säkra kvaliteten på och legitimiteten för EU:s lagstiftning.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Martin Linder". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending to the right.

Martin Linder, Förbundsordförande, Unionen